فصلنامه علمی اقتصاد و بانکداری اسلامی، شماره سی و هشتم، بهار ۱۴۰۱- صفحات ۱۵۸-۱۳۷

ارائه الگوی رفتاری تصمیم‌گیری ذهنی حسابداری مبتنی بر مولفه‌های روانشناختی از طریق معادلات ساختاری

نوع مقاله: پژوهشی

محسن داداشی[۱]
نادر رضائی[۲]
عسگر پاک مرام[۳]
رسول عبدی[۴]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۸/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۹/۲۸

چکیده

تفکر و مهارت درست اندیشیدن ، از جمله مسائل مهمی است که از دیرباز ذهن اندیشمندان را به خود مشغول کرده ، تفکر یکی از مسائل اساسی تربیت می‌باشد که برای پرورش آن ابزارهایی لازم است ، یکی از این ابزارها ، داشتن ذهن فلسفی است که افراد را در تفکر صحیح و منطقی کمک می کند. داده ها از طریق مصاحبه با ۱۵ نفر از خبرگان بودند در زمینه تحقیق گر آوری شد.که روش انتخاب خبرگان از طریق روش گلوله برفی بوده است. مصاحبه ها به صورت فردی انجام شد و زمان آنها به طور میانگین 45 دقیقه بود. نمونه گیری نظری تا رسیدن مقوله ها به اشباع نظری ادامه یافت. مقصود از اشباع نظری مرحله ای است که در آن داده‌های جدیدی در ارتباط با مقوله، پدید نیاید وروابط بین مقوله ها بر قرار و تایید شده است. مالیه رفتاری به نظریه‌پردازان مالی و اقتصادی گوش زد می‌کند که در کنار سایر متغیرها، رفتار انسان را نیز در نظر بگیرند. در واقع، مالیه رفتاری، پارادایمی‌است که باتوجه به آن، بازارهای مالی با استفاده از مدل‌هایی مورد مطالعه قرار می‌گیرند که دو فرض اصلی و محدود کننده پارادایم سنتی بیشینه‌سازی مطلوبیت مورد انتظار و عقلانیت کامل را کنار می‌گذارند. ضعف تئوری‌های اقتصادی در تبیین رفتار افراد در شرایط تصمیم‌گیری موجب پیشبرد تئوریهای روانشناسی در زمینه چرایی رفتار شد. در فرایند تصمیم‌گیری، عموماً

[۱] دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.
mdadashi84@yahoo.com
[۲] استادیار، گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران. (نویسنده مسئول)
naderrezaeimiandoab@gmail.com
[۳] دانشیار، گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران pakmaram@bonabiau.ac.ir
[۴] استادیار، گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران. abdi_rasool@yahoo.com

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

ذهن افراد در سویه های ناهشیاران های درگیر می شود که به طور سیستماتیکی آنها را از عقلانیت هنجاری دور می کند.

کلمات کلیدی: الگوی رفتاری تصمیم‌گیری، ذهنی حسابداری، مولفه‌های روانشناختی
طبقه‌بندی JEL: G40, M41, G41

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

مقدمه

حدود ۵۰ سال قبل اندیشمندان مسلمان، بانک که به عنوان واسطه مالی فعالیت میکرد براساس تعالیم اسلامی تعریف نمودند، به این ترتیب نوع دیگری از صنعت بانکداری که بانکداری اسلامی و به شکل محدودتر آن بانکداری بدون ربا متولد شد، به سرعت بنا به نیاز جوامع گسترش یافته وکشورهای اسلامی و غیراسلامی از آن استقبال نمودند و حتی کشورهایی مانند ایران، پاکستان و سودان نظام بانکی شان را براساس بانکداری بدون ربا طراحی کردند (غفاری فرد و علمدار، ۱۴۰۰).
بانکداری اسلامی در مطلوبترین شکل خود دو هدف را دنبال میکند، رهایی از معاملات غیرمشروع مانند معاملات ربوی و تحقق اهداف نظام اقتصاد اسلامی. در این میان شناخت عواملی که به تحقق اهداف بانکداری اسلامی کمک می کند نیاز است و لازم است سوگیری های شناختی که می تواند بر حسابداری ذهنی و راهبردهای و پیامدها تاثیر گذار است و شناخت شرایط مداخله ای و زمینه ای در این زمینه شناسایی گردد. کـاربرد تئـوری روان شناسی برای مطالعه تکنیک های حسـابداری مـدیریت با کار آرگریس (۱۹۵۲، ۱۹۵۳) آغاز شد. وی بررسی نمود که چگونه انگیزه ها و مسائل روانشناسی اجتماعی در عملکرد حسابداری مدیریت اثرگذار هستند. اگرچه امروزع عوامل و هنجارهای رفتاری- روانشناسی مدیران در حوزه تصمیم‌گیری های حسابداری مدیریت یک امر سرنوشت ساز می باشد (نیکومرام و جلیلی، ۱۳۹۱). سوءاستفاده در اجرای شیوههای حسابداری موجب تشدید نگرانی مسائل اخلاقی در مباحث حسابداری شده است. انجام اعمال حرفهای غیر اخلاقی ، شامل ارایه اطلاعات مالی با کیفیت نامطلوب و گمراه کننده، میتواند اعتماد عموم را به حسابداران از بین برده و اعتبار حرفه حسابداری و حسابرسی را مخدوش کند (خاکساری و همکاران، ۱۴۰۰).

در این میان دانش حسابداری که بر تصمیم‌گیری تأثیر می‌گذارد از طریق تجارب (مستقیم) کاری و آموزش (تجربه غیرمستقیم) به دست آمده است. با این حال تجارب خاص حسابداران می‌تواند علاوه بر توسعه دانش فنی حسابداری اثرات متعددی بر برآورد پارامترها و شاخص‌ها داشته باشد. تجارب خاص بر توجه افراد مبنی بر تفسیر اطلاعات جدید تأثیر می‌گذارد. تجارب خاص همراه با اطلاعات خروجی، ارزیابی عملکرد مبتنی بر پیامد و ایجاد انگیزه بیشتر پیامد، حلقه ارتباطی بین پیامدها و ارزیابی‌ها را در اظهارات ذهنی افراد تقویت می‌کند، نتیجه بارز این پیامدها و نیروی حلقه ارتباطی بین پیامدها و ارزیابی‌ها در ذهن افراد، آن‌ها را وادار می‌سازد هنگام ارزیابی دیگران از پیامدها استفاده کنند حتی زمانی‌که آن‌ها اطلاعاتی درباره کیفیت تصمیم‌گیری ارزیابی‌شوندگان داشته باشند و بدانند که کیفیت تصمیم‌گیری در مقایسه با پیامدها مبنای بهتری را برای ارزیابی فراهم می‌کند،(تجارب گذشته به همراه ارزیابی‌های مبتنی برکیفیت تصمیم‌گیری

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

باعث بارزتر شدن کیفیت تصمیم‌گیری خواهد شد و بنابراین افراد هنگام ارزیابی دیگران توجه خود را به کیفیت تصمیم‌گیری معطوف خواهند کرد). همچنین فردریکسون و همکاران پیش‌بینی کردند که تکرار ارزیابی‌ها تأثیر متفاوتی بر دانش خواهد گذاشت و شدت تأثیر به نوع ارزیابی‌که افراد تجربه کرده‌اند (تجربه مبتنی بر پیامد یا تجربه مبتنی بر کیفیت تصمیم‌گیری) بستگی دارد. انتظار می‌رود تأثیر تجربه ارزیابی مبتنی بر پیامد هنگامی‌که ارزیابی‌ها به صورت مکرر انجام می‌شود قوی‌تر باشد. هر مورد اضافه از ارزیابی، حلقه ارتباطی بین پیامدها و ارزیابی عملکرد را در ذهن افراد قوی‌تر می‌کند. در مقابل هنگامی‌که ارزیابی افراد بر مبنای کیفیت تصمیم‌گیری است بازخورد پیامد دیگر مربوط نخواهد بود و این باعث ضعیف‌تر شدن حلقه ارتباطی بین پیامدها و ارزیابی عملکرد خواهد شد. نتیجه تحقیق فردریکسون و همکاران حاکی از آن بود که تجربه افراد از ارزیابی عملکرد توجه و پردازش حافظه آن‌ها را شبیه‌سازی می‌کند و باور اولیه افراد مبنی بر شایستگی ارزیابی‌های مبتنی بر کیفیت تصمیم‌گیری را زیر سؤال می‌برد. با این حال در حالت‌های پیچیده‌تر زمانی که اطلاعات حالت تفسیری بیشتری پیدا می‌کنند باورهای اولیه افراد می‌تواند اثربخشی یادگیری آن‌ها را محدود کند. تحقیق روان‌شناسی که بر اساس یادگیری احتمالات با علائم چندگانه انجام شد نشان می‌دهد زمانی‌که افراد روابط علی مشاهدات را یاد می‌گیرند تمایلی به استفاده برابر از همه مشاهدات را ندارند. زمانی‌که پیامدهای یک عمل خاص (مثلاً تصمیم مربوط به تخصیص منابع) ترکیب می‌شوند و می‌توانند علت‌های زیادی داشته باشند، توجه افراد بر پیامدهای سازگار با تئوری‌های اولیه افراد بیشتر شده و تأثیر آن بر تصمیمات بعدی بیشتر می‌گردد در حالی‌که پیامدهای ناسازگار با این تئوری‌ها منجر به توجه کمتر افراد می‌گردد؛ از این‌رو یادگیری افراد در سطح پایین‌تری خواهد بود (رسمان و همکاران[1]، ۲۰۱۲).

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

اعضای حرفه حسابداری، بازیگران سازمانی و در کل تصمیم‌گیرندگان به طور معمول درباره اقدامات، وضعیتها، اشیاء، اشخاص یا رویدادهای خارج از قلمرو تجربه مستقیم خود فکرمی کنند. به این معنی که آنها در مورد آینده یا گذشته، مکان های دور به جای مکان های نزدیک، ادراک یا تجربیات افراد دیگر و یا رویدادهای فرضی به جای رویدادهای واقعی فکر می کنند. آنها همچنین بر اساس این افکار برنامه ریزی هایی می کنند، قضاوت هایی ارائه می کنند و انتخاب هایی انجام می دهند. به بیان گسترده تر، افراد، اغلب افکار خود را به دور ازآنچه که آنها در واقع خودشان در مکان

[1] Rosman et al

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

فعلی شان (اینجا) در حال حاضر (اکنون) تجربه می کنند هدایت می کنند(لیبرمن و تراپ[1] ،۲۰۱۶). بر اساس نظریه سطح تفسیر ،هدایت افکار یک فرد دور از «اینجا» و «اکنون»، انتقال توجه به تجربیات افراد دیگر یا در نظر گرفتن رویدادهای فرضی، پیمایشی از فاصله مکانی (یعنی، دوراز اینجا)، فاصله زمانی (یعنی، دور از اکنون)، فاصله اجتماعی (یعنی، دور از خود) و یا فاصله فرضی های (یعنی، دور از واقعیت) را تشکیل می دهد. طرفداران نظریه سطح تفسیر، استدلال می کنند که ظرفیت انسان برای پردازش انتزاعی اطلاعات به افراد اجازه پیمایش فاصله زمانی، فاصله مکانی، فاصله اجتماعی و فاصله فرضیه ای را می دهد

پیشینه پژوهش

میوا (۲۰۲۱) نشان داده است که سهام با تجربه رشد پیش بینی بالاتر تجدید نظر پیش بینی منفی تر و بازده سهام متعاقب آن پایینتر است به خصوص بعد از دوره تمایلات سرمایه‌گذاران بالا.گروهمن[2] (۲۰۲۰) نشان داد، گرچه در بازارهای این کشورها سطح سواد مالی بالاست، اما سطح استنباط و ادراک مفهومی مباحث مالی بسیار پایین است. یلوپینار[3] (۲۰۱۹) نشان داد هرسه معیار ثبات مدیریتی تاثیر مثبتی بر سوگیری‌های ادراکی مدیرعامل دارد و باعث می‌شود زمانیکه جایگاه مدیریت در راس شرکت‌ها ثبات یافت، رفتارهای سوگیرانه بیشتری از مدیرعامل را شاهد باشیم. کوگا و کاتو[4] (۲۰۱۹) نشان می‌دهد که سوگیری خوشبینانه و بدبینانه، تحت تاثیر شرایط بازار مالی و ویژگی‌های خاص شرکت‌ها، از جمله تجربیات گذشته شرکت، می‌باشد. این تحقیق همچنین نشان داد که سوگیری و تعصبات بر تصمیمات واقعی تجاری شرکت‌ها تاثیر می‌گذارد. سرمایه‌گذاری ثابت و هزینه واحد تحقیق و توسعه شرکت‌ها، برحسب خوش‌بینی و بدبینی، افزایش و کاهش پیدا می‌کند. کوه کن و همکاران (۱۴۰۰) نشان داد که شرکتهای سرمایه گذاری مورد بررسی در 34/69% موارد، تورش رفتاری حسابگری ذهنی از خود نشان داده اند، همچنین حسابگری ذهنی سرمایه گـذاران دارای اثر معکوس بر اهرم مالی، سود همگن نقدی سهام و اثـر مسـتقیم بـر نسـبت بـدهی، سررسید بدهی و بدهی های بلندمدت به حقوق صاحبان سهام می باشد. احمدی و معطوفی (۱۳۹۹) نشان داد که بین عقلانیت رفتار اقتصاد و حسابداری ذهنی رابطه معناداری وجود دارد . این پژوهش بیان می کند که تنها با فرض عقلانیت و بدون در نظر

[1] Liberman and Trap
[2] Grohmann
[3] Ulupinar
[4] Koga & Kato

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

گرفتن سایر عوامل به ویژه محدویت های رفتاری تصمیم‌گیرندگان نمی توان تحلیل واقع گرایانه ای از رفتارهای مالی افراد ارائه نمود .

روش تحقیق

این پژوهش از طریق روش گراندد تئوری به دنبال الگوسازی هست . چون به دنبال ارائه الگویی هستیم . این تحقیق مبتنی بر روش سیستماتیک گراندد تئوری است. در این روش، پس از مشخص نمودن مسئله پژوهش و مرور ادبیات پیشین، نمونه گیری صورت می پذیرد. پس از بررسی انواع شیوه های نمونه گیری کیفی در پژوهش های مشابه (گولدینگ، ۲۰۰۲) اولین شیوهی گردآوری داده ها، مصاحبه ی عمیق و باز با کارشناسان بود. مصاحبه با کارشناسان صورت گرفت. سابقه ی کاری مرتبط آنها برای انجام مصاحبه بسیار مهم بود و تعداد مصاحبه بعد از رسیدن به مرحله اشباع در داده ها به پایان رسید. داده ها از طریق مصاحبه با 15 نفر از خبرگان بودند در زمینه تحقیق گرد آوری شد.که روش انتخاب خبرگان از طریق روش گلوله برفی بوده است. شرایط واسطه ای (مقوله‌محوری یک صورت ذهنی از پدیده‌ای که اساس فرآیند است. یک صورت ذهنی از پدیده‌ای است که اساس فرآیند پژوهش است)، شرایط زمینه ای (شرایط زمینه‌ای، شرایطی است که راهبردها و اقدامات تحت آن، به اداره پدیده می‌پردازند.) ، شرایط مداخله گر (شرایط مداخله‌گر، شرایط وسیع و عامی همچون فرهنگ، فضا و غیره است که به عنوان تسهیل‌گر یا محدودکننده راهبردها عمل می‌کند. این شرایط، اجرای راهبردها را تسهیل و تسریع کرده و به عنوان یک مانع، دچار تاخیر می‌نمایند.) ، راهکارها (کنش‌ها یا برهم‌کنش‌های خاصی که از پدیده محوری منتنج می‌شود. راهبردها و اقدامات، طرح‌ها و کنش‌هایی‌اند که به طراحی مدل کمک می‌نمایند.)همچنین از دیدگاه هدف کاربردی و از نظر ماهیت و روش توصیفی – پیمایشی از نوع همبستگی و هم چنین از لحاظ روش نیز میدانی و از لحاظ جمع آوری چارچوب نظری و پیشینه پژوهش از نوع قیاسی و کتابخانه ای محسوب می شود . جمع آوری داده ها و نتیجه نهایی، برای آزمون رد یا پذیرش فرضیه از راه استقرایی و از طریق ابزار مورد استفاده برای سنجش متغیرهای تحقیق یعنی پرسشنامه انجام شده است .سپس بعد از جمع آوری داده های آماری (جواب های پرسشنامه) ، برای جمع آوری داده ها از ابزار اندازه گیری پرسشنامه استفاده شده است .بعد از جمع آوری داده های آماری (از جواب پرسشنامه) ، برای جمع بندی و محاسبات از نرم افزار Excel و فرضیه پژوهش از روش مدل سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار Smart PLS تجزیه و تحلیل شد . با توجه به هدف تحقیق جامعه آماری ، حسابرسان شاغل در سازمان حسابرسی و موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران در نظر گرفته شده است.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

مراحل فراترکیب

فرا ترکیب مستلزم آن است که پژوهشگر بازنگری دقیق و عمیقی را نسبت به سند مورد مطالعه انجام دهد و پژوهش‌های قبلی را با یکدیگر ترکیب کند. سندلوسکی و باروسو الگوی هفت مرحله‌ای را به این منظور ارائه داده‌اند:

نخستین گام فراترکیب تنظیم سؤال‌های پژوهش بر مبنای چه چیزی (what) و چه (who) بر اساس ابعاد نظریه داده بنباد است.

در گام دوم پژوهشگر به جستجوی سیستماتیک مقالات منتشر شده در مجلات علمی مختلف و معتبر داخلی و خارجی و همچنین منابع عمومی و سایت‌های سازمان‌های معتبر خارجی و داخلی با هدف تعیین اسناد معتبر، موثق و مرتبط در بازه زمانی مناسب می‌پردازد. ابتدا کلمات کلیدی مرتبط را به صورت منفرد یا ترکیبی به فارسی و انگلیسی در بین سال‌های ۱۳۹۰ لغایت ۱۳۹۹ و برای مقالات لاتین سال‌های ۱۹۸۰ لغایت ۲۰۲۱ مورد بررسی قرار گرفت و درنهایت ۵۲ مقاله یافت شد. در گام سوم فرآیند جستجو، پژوهشگر پارامترهای مختلفی را مانند عنوان، چکیده، محتوا، جزئیات مقاله (نام نویسنده، سال)و ... را در نظر گرفته و مقالاتی که با سؤال و هدف پژوهش تناسبی ندارد، حذف می‌کند. همچنین معیار پذیرش و رد مطالعات، شامل زبان پژوهی، بازه زمانی مطالعه، شرایط مطالعه، جامعه مطالعه، نوع مطالعه است. با در نظرگرفتن این شرایط تعداد ۳۴ مقاله به منظور شناسایی مولفه‌های مربوط به حسابداری ذهنی و سوگیری‌های شناختی انتخاب شدند که براساس روش ارزیابی حیاتی، این پژوهش وارد مرحله چهارم، یعنی استخراج اطلاعات متون، می‌شود. این روش ارزیابی به عنوان یک معیار انتقادی جهت تعیین کیفیت روش شناختی مطالعات انجام شده محسوب می‌شود، که تحقیقات مورد نظر را از حیث ده ویژگی مورد بررسی قرار می‌دهد. در این روش از طریق ۱۰معیار بیان شده زیر و به کمک ۵ نفر از اعضای پانل در بخش کیفی اقدام به تعیین مولفه‌های مربوط به بهبود متغیرهای پژوهش می‌شود. این روش یک مقیاس۵۰ امتیازی می‌باشد که محقق براساس نظام امتیازبندی، هرمقاله‌ای را که پایینتر از امتیاز ۳۰ باشد را حذف می‌کند.

این برنامه، شاخصی است که به پژوهشگر کمک می‌کند تا دقت، اعتبار و اهمیت مطالعه‌های کیفی پژوهش را مشخص کند. بنابراین، ابتدا می‌بایست تحقیقات مرتبط در مرحله قبل را با استفاده از روش امتیازدهی بر مبنای جدول(۱) شناسایی و سپس مولفه‌های مربوط به مقوله‌های محوری نظری داده بنیاد در حوزه حسابداری ذهنی مشخص گردد.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

جدول۱. ارزیابی حیاتی پژوهش‌ها

مقوله‌های نظریه داده بنیاد	مکان پژوهش	نوع	نویسندگان	اهداف پژوهش	منطق روش پژوهش	طرح پژوهش	نمونه برداری	جمع آوری داده‌ها	انعکاس پذیری	ملاحظات اخلاقی	دقت تجزیه و تحلیل	بیان تئوریک و شفاف یافته‌ها	ارزش پژوهش	جمع امتیازات
پدیده اصلی	مقالات خارجی	مقاله	فلدمن(۲۰۰۸)	۴	۵	۵	۵	۳	۴	۳	۴	۵	۵	۴۳
		مقاله	بونر وکنس (۲۰۱۳)	۴	۴	۵	۴	۵	۴	۵	۵	۴	۵	۴۵
		مقاله	لوریرو و هاوز (۲۰۱۵)	۴	۴	۴	۴	۵	۴	۴	۵	۴	۴	۴۲
		مقاله	راکنبک (۲۰۰۴)	۴	۵	۴	۴	۳	۴	۴	۳	۵	۴	۳۹
		مقاله	تالر (۱۹۹۹)	۵	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۴	۵	۵	۴۷
		مقاله	فنما وکونس(۲۰۱۰)	۴	۳	۴	۴	۳	۴	۵	۳	۴	۴	۳۸
	مقالات داخلی	مقاله	جنانی‌و مالمیر(۱۳۹۷)	۳	۳	۲	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲۱
		مقاله	زمردیان و دادقانی(۱۳۹۵)	۲	۲	۲	۲	۲	۳	۲	۳	۳	۳	۲۴
		مقاله	بنابی قدیم و کرباسی یزدی (۱۳۹۳)	۴	۳	۳	۳	۴	۴	۴	۴	۴	۵	۳۸
		مقاله	امیر سلیمانی و یوسفی اصل (۱۳۹۳)	۴	۳	۳	۳	۳	۴	۳	۴	۴	۵	۳۶
		مقاله	پارسایی و ملانظری(۱۳۹۸)	۴	۴	۳	۵	۳	۴	۳	۵	۴	۵	۴۰

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

	مقاله		دیانتی دیلمی و همکاران (۱۳۹۷)	۵	۴	۳	۵	۵	۴	۳	۴	۴	۵	۴	۴۲
شرایط علی	مقاله	مقالات خارجی	موسومی و رامکومار (۲۰۲۰)	۵	۴	۳	۴	۴	۴	۴	۳	۴	۵	۴	۴۰
	مقاله		کانمن و همکاران (۱۹۹۱)	۵	۵	۴	۵	۴	۴	۴	۵	۵	۴	۵	۴۵
	کتاب		کانمن (۲۰۰۱)	۵	۵	۴	۵	۵	۵	۵	۴	۵	۵	۴	۴۷
	کتاب		دوبلی (۲۰۱۱)	۵	۵	۴	۵	۵	۴	۵	۴	۵	۵	۴	۴۶
	مقاله		اوتامی آدی (۲۰۱۸)	۴	۳	۳	۳	۳	۴	۳	۴	۳	۳	۳	۳۳
	مقاله	مقالات داخلی	حسینی چگنی و همکاران (۱۳۹۳)	۵	۴	۳	۴	۳	۴	۴	۴	۴	۴	۵	۴۰
	مقاله		صمدی و همکاران (۱۳۹۱)	۵	۴	۳	۴	۳	۴	۳	۳	۴	۴	۵	۳۹
	مقاله		تاجمیر ریاحی و دژدار (۱۳۹۶)	۴	۴	۳	۴	۳	۴	۳	۳	۴	۴	۴	۳۷
	مقاله		خواجوی و نوشادی (۱۳۹۱)	۴	۴	۵	۴	۳	۳	۳	۳	۴	۵	۴	۳۹
	مقاله		غیور باغبانی و بهبودی (۱۳۹۴)	۴	۴	۳	۴	۳	۳	۴	۴	۳	۴	۴	۳۶
	مقاله		پاکدل و همکاران (۱۳۹۷)	۵	۴	۵	۴	۳	۴	۳	۴	۴	۳	۵	۴۰
	مقاله		کامران راد و همکاران (۱۳۹۸)	۳	۴	۳	۴	۴	۳	۴	۳	۳	۳	۴	۳۵
شرایط زمینه ای و مداخله گر	مقاله	مقالات خارجی	شفرین و استیتمن (۲۰۰۰)	۵	۴	۴	۳	۳	۴	۵	۴	۴	۴	۵	۴۱
	مقاله		تورسکی و کانمن (۱۹۸۶)	۵	۴	۴	۴	۵	۴	۵	۵	۵	۴	۵	۴۵
	مقاله		ریکرز و ساموئلسون (۲۰۱۶)	۴	۳	۴	۳	۴	۵	۳	۳	۴	۳	۵	۳۸
	مقاله		دیتریت و همکاران (۲۰۰۸)	۴	۵	۴	۴	۳	۴	۳	۴	۴	۵	۴	۴۰
	مقاله	مقالات داخلی	گمرکی و همکاران (۱۳۹۹)	۴	۳	۴	۴	۳	۴	۳	۴	۴	۵	۴	۳۸
	مقاله		قربانی بجندی و شاهوردیانی (۱۳۹۹)	۴	۳	۳	۴	۳	۴	۴	۳	۳	۳	۴	۳۵
	مقاله		محمدی نافچی (۱۳۹۹)	۳	۲	۳	۴	۴	۳	۳	۴	۳	۴	۴	۳۳

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

راهکارها و پیامدها	مقالات خارجی	مقاله	شهری (۲۰۱۸)	۵	۴	۴	۳	۴	۴	۵	۴	۵	۴	۵	۴	۴۲
		مقاله	مونتیرو و همکاران (۲۰۱۸)	۴	۵	۴	۴	۵	۴	۴	۵	۴	۴	۴	۴	۴۳
		مقاله	باریرو (۲۰۱۸)	۴	۳	۴	۴	۳	۴	۳	۴	۳	۴	۵	۴	۴۰

منبع: یافته های پژوهش

در این مرحله پس از امتیازدهی پژوهش‌ها به طبقه عالی (۴۱ تا ۵۰)، خیلی خوب (۳۱تا ۴۰)، خوب (۲۱تا ۳۱)، متوسط(۱۰تا۲۱)و ضعیف (۰ تا ۱۰) دسته بندی می‌شوند. با توجه به نتایج مرحله ارزیابی حیاتی پژوهش‌های صورت گرفته ۲ مقاله با توجه به نرسیدن به حداقل امتیاز پذیرش از گردونه بررسی خارج شدند.

گام چهارم و پنجم به ترتیب مرحله استخراج اطلاعات و ارائه یافته‌ها و تحلیل محتوا می‌باشد. پژوهشگر به طور مداوم مقاله‌های منتخب و نهایی شده در مرحله سوم (ارزیابی حیاتی پژوهش) را به منظور تعیین مولفه‌های فرعی و شاخص‌های پژوهش مورد بررسی قرار می‌دهد. و چک لیست اولیه‌ای بر اساس مراجع یافت شده، نام و نام خانوادگی نویسنده، سال انتشار مقاله تهیه می‌شود. در مرحله پنجم یافته‌های حاصل از مراحل قبل ارائه می‌شوند. از روش آنتروپی شانون، میزان پشتیبانی پژوهش‌های گذشته از یافته‌های این پژوهش به صورت آماری نشان داده می‌شود.در روش آنتروپی شانون ابتدا باید فراوانی هریک از مقوله‌های شناسایی شده براساس تحلیل محتوا مشخص شود. ماتریس فراوانی‌های مورد نظر باید به هنجار شود که برای این منظور از روش نرمال سازی خطی بهره گرفته شد. ضریب اهمیت هر مقوله باید محاسبه شود. که برای این منظور از رابطه $Wj = Ej/(\sum Ej)$ استفاده می‌شود. هر مقوله که دارای بار اطلاعاتی بیشتری باشد، از درجه اهمیت بیشتری برخوردار است.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

جدول۲. تعیین میزان اهمیت و تأکید پژوهش‌های گذشته بر ابعاد نظریه داده بنیاد

ابعاد	شاخص ها	فراوانی	نرمال سازی	LNnij	محاسبه آنتروپی(EJ)	ضریب اهمیت (wj)	رتبه
شرایط علی	محافظه کاری	19	0.1508	-0.2853	0.2058	0.1123	1
	قانون ابزار	5	0.0397	-0.1280	0.0924	0.0504	9
	توهم تکرار	6	0.0476	-0.1450	0.1046	0.0571	8
	سوگیری برجستگی	10	0.0794	-0.2011	0.1451	0.0792	5
	سوگیری انتخاب	8	0.0635	-0.1750	0.1263	0.0689	7
	سوگیری تناسب	12	0.0952	-0.2239	0.1615	0.0882	2
	سوگیری انتظار مشاهده گر	9	0.0714	-0.1885	0.1360	0.0742	6
	توهم اعتبار مورد نظر	10	0.0794	-0.2011	0.1451	0.0792	5
	اثر دانینگ-کروگر	6	0.0476	-0.1450	0.1046	0.0571	8
	اثر حقیقت واهی	10	0.0794	-0.2011	0.1451	0.0792	4
	اثراعتبار دهی ذهنی	15	0.1190	-0.2534	0.1828	0.0998	2
	فروپاشی انگاری	5	0.0397	-0.1280	0.0924	0.0504	9
	سوگیری جمع‌آوری اطلاعات	8	0.0635	-0.1750	0.1263	0.0689	7
	اثر گالاتئا	3	0.0238	-0.0890	0.0642	0.0350	10
مقوله اصلی	کد گزاری	15	0.3659	-0.3679	0.2654	0.3356	1
	طبقه بندی	13	0.3171	-0.3642	0.2627	0.3322	2
	ارزشیابی	13	0.3171	-0.3642	0.2627	0.3322	2
شرایط زمینه ای	متغیرهای جمعیت شناختی	11	0.2683	-0.3530	0.2546	0.2552	1
	عقلانیت محدود	9	0.2195	-0.3329	0.2401	0.2407	3
	تعلقات اجتماعی	10	0.2439	-0.3441	0.2482	0.2488	2
	اثر ابهام	11	0.2683	-0.3530	0.2546	0.2552	1
عوامل	اثر دفع	10	0.1639	-0.2964	0.2138	0.1893	3

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

واسطه ای	ریسک گریزی	17	0.2787	-0.3561	0.2568	0.2273	1
	زیان گریزی	16	0.2623	-0.3510	0.2532	0.2241	2
	سوگیری وضعیت موجود	8	0.1311	-0.2664	0.1922	0.1701	4
	اثر شبه اطمینان	10	0.1639	-0.2964	0.2138	0.1893	3

منبع: یافته‌های پژوهشگر

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود با توجه به پایین بودن ضریب اهمیت اثر گالاتئا در بعد شرایط علی (کمتر از ۵ درصد) لذا شاخص مزبور به دلیل بی اهمیت بودن در پژوهش‌های گذشته از پژوهش کنار گذاشته شد.

در آخرین گام از مرحله فراترکیب جهت ارزیابی پایایی، نتایج در اختیار یکی از خبرگان قرار گرفته است. تا به وسیله شاخص کاپا پایایی کدهای استخراجی مورد بررسی قرار گیرد. جدول (۳) معرف جدول توافقی میان کدینگ یکی از خبرگان و نگارنده در خصوص یکی از متون است.

جدول ۳ . محاسبه ضریب توافق کاپا برای کد گذاری مقوله‌ها

	مقدار	انحراف استاندارد	آماره آزمون T^b	سطح اهمیت
ضریب توافق کاپا	۰/۶۹۳	۰/۱۵۳	۴/۳۶۹	۰/۰۰۰
تعداد	۱۳			

منبع : یافته‌های پژوهشگر

با توجه به سطح معناداری کمتر از ۵ درصد و مقدار ضریب کاپا(۰/۶۹۳)، پایایی کدهای استخراجی مورد پذیرش قرار می‌گیرد. لازم به یادآوری است که پژوهشگران بر این باورند چنانچه ضریب توافق کاپا، بالاتر از ۰/۶ باشد از مقدار خوبی برخوردار است. همچنین ضریب معناداری کمتر از ۰/۰۵ گویای وجود رابطه کدگذاری میان دو سند بررسی شده است.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

بخش کمی

آزمون‌های تناسب داده‌ها در تحلیل عاملی

جدول ۴. نتایج آزمون تناسب داده ها

نوع آزمون	آماره	نوع آزمون	آماره	درجه آزادی	معناداری
آزمون کیزر	۰/۸۹۴	آزمون کورویت بارتلت	۵۲۸۷۳/۰۲۹	۳۵۷۰	<۰/۰۰۰

منبع : یافته‌های پژوهشگر

با توجه به اینکه مقادیر آماره آزمون کیزر بالاتر از ۷۰ درصد می‌باشد بنابراین تناسب داده‌های برای انجام تحلیل عاملی مورد تایید قرار گرفت. همچنین با توجه به معنادار بودن آزمون کورویت بارتلت می‌توان دریافت که ماتریس همبستگی همانی نیست و بین متغیرها همبستگی وجود دارد و امکان انجام تحلیل عاملی وجود دارد.

روایی و پایایی پرسشنامه

در جدول ۵ نتایج بررسی روایی و پایایی پرسشنامه ارائه شده است. با توجه به اینکه مقادیر شاخص روایی محتوایی(CVR) همه آیتم‌ها بالای ۰/۴۹ می‌باشد و همچنین با توجه به اینکه شاخص ضریب نسبی(CVI) برای همه‌ی معیارها بالاتر از مقدار قابل قبول (۰/۶۹) می‌باشد. بنابراین روایی محتوایی همه‌ی معیارها مورد تایید قرار می‌گیرد. همچنین با توجه به اینکه مقدار ضریب آلفا در کل برابر با ۰/۹۸۳ است، مشخص می‌شود که این ۶۲ معیار دارای سازگاری درونی خوبی هستند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه از پایایی خوبی برخوردار است و می‌تواند در جهت سنجش اهداف پژوهشگر مورد استفاده قرار گیرد. همچنین با توجه به اینکه ضریب آلفا تک تک معیارها بالای ۷۰درصد می‌باشد بنابراین هیچ یک از معیارها پرسشنامه حذف نشدند.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

جدول ۵. نتایج بررسی روایی و پایایی پرسشنامه

		پایایی مولفه‌ها			پایایی سازه اصلی			آلفای کرونباخ
		مرتبه دوم	AVE	C.R	آلفای کرونباخ مولفه	AVE	C.R	
سوگیری های شناختی	سوگیری لنگر انداختن	۰/۶۵۳	۰/۷۳۲	۰/۸۹۱	۰/۸۱۷	۰/۵۴۱	/۸۲۶ ۰	۰/۷۹۴
	سوگیری دسترسی پذیری	۰/۶۰۶	۰/۵۸۹	۰/۸۷۵	۰/۸۱۷			
	سوگیری تایید	۰/۵۵۹	۰/۵۹۹	۰/۸۵۴	۰/۷۷۳			
	سوگیری خود محوری	۰/۴۰۷	۰/۷۰	۰/۹۰۳	۰/۸۵۷			
	سوگیری حقیقت	۰/۵۹۲	۰/۵۹۲	۰/۸۵۳	۰/۷۷۳			
	ناهنجاریروانشناختی	۰/۶۳۴	۰/۸۰۱	۰/۹۲۳	۰/۸۷۶			
حسابداری ذهنی	طبقه بندی	۰/۷۹۷	۰/۵۰۶	۰/۸۸۸	۰/۸۶۴	۰/۸۱۰	/۸۹۵ ۰	۰/۷۶۶

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

	ارزشیابی	۰/۴۳۶	۰/۷۰۳	۰/۹۰۴	۰/۸۵۹			
	کدگذاری	۰/۸۳۸	۰/۵۹۷	۰/۸۷۹	۰/۸۲۷			
شرایط زمینه‌ای و مداخله‌ای	تئوری انتظارات	۰/۸۴۰	۰/۷۲۲	۰/۹۱۲	۰/۸۷۱	۰/۵۸۳	/۷۹۳ ۰	۰/۷۱۰
	عقلانیت محدود	۰/۸۳۶	۰/۷۰۲	۰/۸۷۵	۰/۷۸۲			
	عدم تقارن اطلاعاتی	۰/۷۵۹	۰/۸۲۸	۰/۹۳۵	۰/۸۹۶			
	میانبرهای ذهنی	۰/۷۶۸	۰/۸۴۱	۰/۹۴۱	۰/۹۰۶			
	عوامل احساسی و تعلقات اجتماعی	۰/۶۸۴	۰/۶۳۱	۰/۸۳۶	۰/۷۱۱			
راهبردها	تعاملات اجتماعی	۰/۷۴۱	۰/۶۷۹	۰/۸۹۴	۰/۸۴۰	۰/۸۳۵	/۹۱۰ ۰	۰/۸۰۳
	آگاهی و شناخت	۰/۷۰۱	۰/۷۴۶	۰/۸۹۷	۰/۸۳۰			
	تفکر انتقادی	۰/۹۴۰	۰/۶۲۵	۰/۸۶۶	۰/۷۹۸			

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

	طرز فکر پویا	۰/۷۵۰	۰/۶۸۷	۰/۹۲۹	۰/۹۰۹			
پیامدها	افزایش توانایی فردی	۰/۷۵۹	۰/۵۶۶	۰/۸۳۸	۰/۷۵۶	۰/۷۳۷	/۹۳۳ ۰	۰/۹۱۰
	بهینه سازی فرآیند تصمیم	۰/۴۷۴	۰/۶۹۹	۰/۹۰۳	۰/۸۵۶			
	کاهش پیامد روانی	۰/۵۶۴	۰/۶۳۵	۰/۸۳۹	۰/۷۲۰			

منبع: یافته‌های پژوهشگر

در این پژوهش برای بررسی اعتبار همگرا از معیارهای بارهای بیرونی معرف‌ها[1]، پایایی ترکیبی و میانگین واریانس استخراج شده[2] بهره گرفته شده است. بر اساس نظر هیولند[3] (۱۹۹۹) در پژوهش‌های علوم اجتماعی حفظ معرف‌هایی با مقادیر بین ۴۰ تا ۷۰ درصد در صورتی که به اعتبار محتوایی متغیر و پایایی ترکیبی و متوسط واریانس استخراج شده خدشه‌ای وارد نکند و باعث افزایش معیارهای ذکر شده گردد، قابل تأمل است. همچنین مقادیر بیشتر از ۰/۵ برای متوسط واریانس استخراج شده (AVE) و بیشتر از ۰/۷ برای پایایی مرکب (CR) بیانگر برازش مناسب مدل‌های اندازه‌گیری‌اند و اینکه از نظر پایایی و روایی همگرا هستند (هالاند[4]، ۱۹۹۹). با توجه به پایین بودن مقادیر بارهای عاملی و مقادیر متوسط واریانس ((عوامل فرهنگی، عوامل سازمانی، عوامل فرهنگی و متغیرهای جمعیت شناختی)) از الگوی ساختاری حذف شدند. جدول (۵) نتایج حاصل از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم را نشان می‌دهد.پس از انجام دادن تحلیل عاملی

[1] Outing Loading
[2] Average Variance Extracted (AVE)
[3] Hulland
[4] Hulland

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

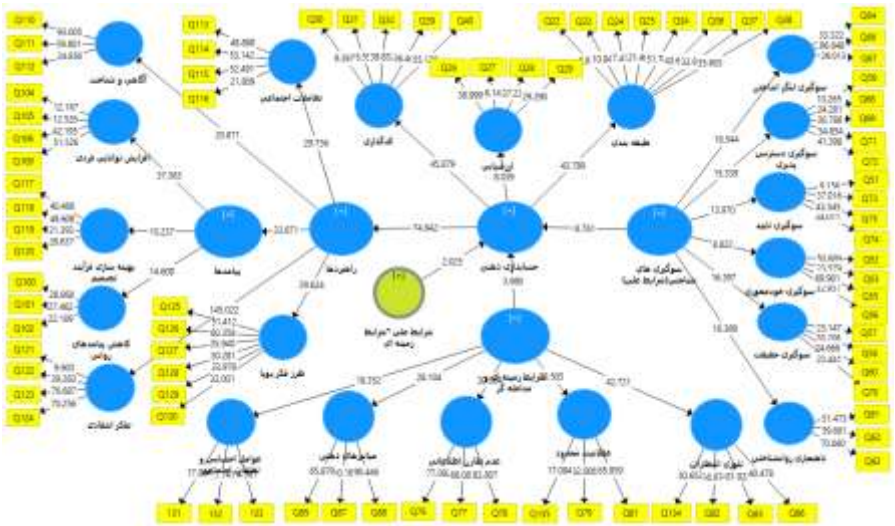
تاییدی که نتایج حاصل از آن در جدول (۴)، نشان داده شد، مشخص شد که تمامی گویه‌ها دارای بارعاملی بالاتر از ملاک ۰/۴، متوسط واریانس استخراج شده بالای ۰/۵ و پایایی مرکب بالای ۰/۷ می‌باشند که نشان از مناسب بودن این معیار و پایایی مناسب مدل‌های اندازه‌گیری دارد.

معیار نیکویی برازش

مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود و با تایید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل، کامل می‌شود. برای بررسی برازش مدل کلی از معیار نیکویی برازش(GOF) تنن هاوس و همکاران (۲۰۰۵) استفاده می‌شود:

$$GOF = \sqrt{\overline{AVE} \times \overline{R2}} = \sqrt{0/680 \times 0/489} = 0/577$$

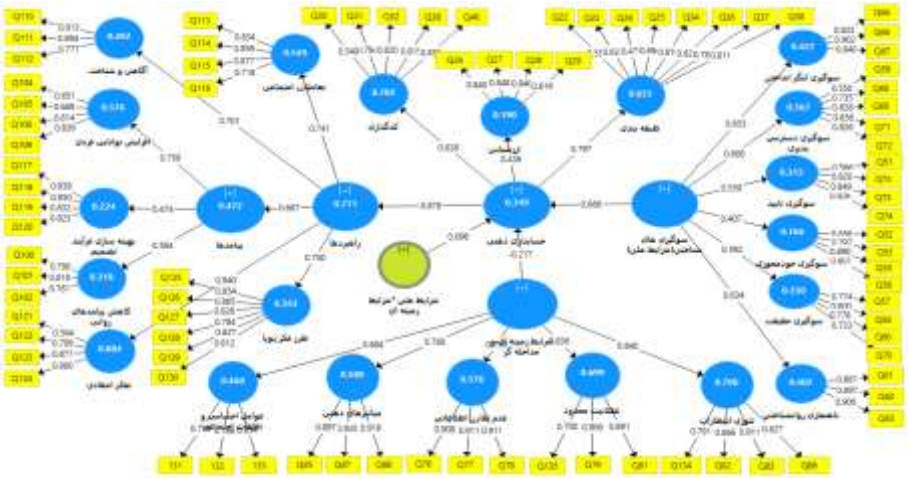
با توجه به اینکه مقدار GOF بالاتر از ۰/۳۶ می‌باشد بنابراین برازش کلی مدل قوی می‌باشد.

شکل ۱. آماره t بین متغیرهای اصلی تحقیق

منبع: یافته‌های پژوهشگر

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

شکل ۲. ضریب مسیر بین متغیرهای اصلی تحقیق

منبع: یافته‌های پژوهشگر

آزمون فرضیه‌های پژوهش

پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری و مدل ساختاری و داشتن برازش مناسب مدل‌ها، فرضیه‌های پژوهش، بررسی و آزمون شد. در ادامه، نتایج ضرایب معناداری برای هر یک از فرضیه‌ها، ضرایب استاندار شده مسیرهای مربوط به هر یک از فرضیه‌ها و نتایج حاصل از بررسی فرضیه در سطح اطمینان ۹۵ درصد در جدول (۶) ارائه شده است.

جدول ۶. آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه	روابط علی بین متغیرهای پژوهش	ضریب مسیر(β)	(T-Value)	P-) (Value	نتیجه آزمون
H_1	سوگیری های شناختی(شرایط علی) -> حسابداری ذهنی	۰/۶۶۶	۸/۷۶۱	۰/۰۰۰	تایید
H_2	شرایط زمینه ای و مداخله گر -> حسابداری ذهنی	-۰/۲۱۷	۳/۹۸۰	۰/۰۰۰	تایید
H_3	شرایط زمینه ای و مداخله گر * شرایط علی -> حسابداری ذهنی	۰/۰۹۶	۲/۰۲۵	۰/۰۴۳	تایید
H_4	حسابداری ذهنی -> راهبردها	۰/۸۷۸	۷۴/۶۴۲	۰/۰۰۰	تایید
H_5	راهبردها -> پیامدها	۰/۶۸۷	۲۳/۸۷۱	۰/۰۰۰	تایید

منبع: یافته‌های پژوهشگر

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

ضرایب معناداری متغیرها در شکل۱ و جدول ۶ بیان شده است. با توجه به این که ضرایب معناداری متغیرها بیشتر از قدر مطلق ۱/۹۶ می‌باشد فرضیه‌ها تایید می‌شوند.

نتیجه‌گیری پژوهش

در این پژوهش به تبیین ارائه الگوی رفتاری تصمیم‌گیری ذهنی حسابداری مبتنی بر مولفه‌های روانشناختی از طریق معادلات ساختاری پرداخته شد. بدین منظور فرضیه‌هایی برای بررسی این موضوع تدوین و با استفاده از اطلاعات در دسترس به تجزیه و تحلیل آن پرداخته شد. طبق نتایج حاصل از پژوهش سوگیری های شناختی(شرایط علی) برحسابداری ذهنی تاثیر گذار بود و نتایج پژوهش حاضر با یافته های یلوپینار (۲۰۱۹) کوگا و کاتو (۲۰۱۹) احمدی و معطوفی (۱۳۹۹) همسو است و شرایط زمینه ای و مداخله گر بر حسابداری ذهنی موثر بود وتایید شد و نتایج پژوهش حاضر با یافته های گروهمن۱ (۲۰۲۰) احمدی و معطوفی (۱۳۹۹) همسو است، همچنین شرایط زمینه ای و مداخله گر با نقش تعدیل گر شرایط علی برحسابداری ذهنی موثر بود و یافته های تحقیق با یافته های احمدی و معطوفی (۱۳۹۹) همسو است و حسابداری ذهنی برراهبردها موثر بود و نتایج پژوهش حاضر با یافته های کوگا و کاتو۲ (۲۰۱۹) . کوه کن و همکاران (۱۴۰۰) همسو بود و در اخر نیز راهبردها بر پیامدها موثر بود. علم روانشناسی در حیطه‌های رفتاری امروزه در محدوده‌ی شناخت رفتارهای بین فردی و ترمیم روابط افراد محبوس نیست و بسیار فراتر از یک حوزه بلکه در سایر حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بسیار تاثیر گذار می‌باشد. در واقع شناخت تفاوت‌های شخصیتی مدیران در شرکت‌های فعال در بازارهای سرمایه می‌تواند به تحلیل بهتر عملکردهای رفتاری آن‌ها به سرمایه‌گذاران و سهامداران کمک نماید تا استنباط بهتری از شرایط برایشان ایجاد شود (دیو و ژیائو[3]، ۲۰۱۱). علیرغم اینکه مدیران از افراد آگاه و دارای تجربه در زمینه اداره شرکت انتخاب می‌شود و انتظار می‌رود که تصمیمات عقلایی داشته باشند، اما مطالعات نشان می‌دهد که رفتارهای مدیران نیز بر روی تصمیم‌گیری‌های آن‌ها تاثیرگذار است (فرناندز و همکاران[4]، ۲۰۱۴). در الگوی اقتصاد مالی سنتی، فرض می‌شود تصمیم گیرندگان رفتار عقلایی دارند و همواره به دنبال حداکثر شدن مطلوبیت خود هستند (گاثریگود[5]، ۲۰۱۲)؛ اما محققان تجربی بر این باورند گاهی اوقات برای یافتن پاسخ معماهای مالی، باید این احتمال پذیرفته

[1] Grohmann
[2] Koga & Kato
[3] Dew & Xiao
[4] Fernandes et al
[5] Gathergood

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

شود که ممکن است تصمیم گیرندگان به طور کامل عقلایی رفتار نکنند. به بیانی، ویژگی‌های شخصیتی مدیران نیز جزء عوامل مهم در تصمیم‌گیری‌هایشان می‌تواند دخیل باشد (یانیک[1]، ۲۰۱۸). در واقع مدیرعامل به عنوان یک تصمیم‌گیرنده براساس تئوری‌های مطرح شده به هنگام تصمیم‌گیری دارای تورش‌های شناختی می‌تواند قرار گیرد که اتخاذ تصمیم‌های کاملا عقلایی را از او سلب می‌کند و این موضوع باعث می‌گردد تا کیفیت عملکردی شرکت در قبال بازار سرمایه و سهامداران و سرمایه‌گذاران کاهش یابد و اعتماد و اطمینان بازار دستخوش تغییرات اساسی گردد. ضعف تئوریهای اقتصادی در تبیین رفتار افراد در شرایط تصمیم‌گیری موجب پیشبرد تئوریهای روانشناسی در زمینه چرایی رفتار شد. در فرایند تصمیم‌گیری، عموماً ذهن افراد در سویه های ناهشیاران های درگیر می شود که به طور سیستماتیکی آنها را از عقلانیت هنجاری دور می کند .از جمله عوامل مهمی که می تواند موجب کاهش کیفیت تصمیم‌گیری افراد شود، شکل گیری حسابهای ذهنی در زمان تصمیم‌گیری است.

پیشنهادهای کاربردی پژوهش

۱- با توجه به نتایج مدیران شرکت‌ها می‌توانند تاثیرات گرایش‌های احساسی سرمایه‌گذاران را شناسایی و کنترل کنند. افزون بر این، به مدیران پیشنهاد می‌شود که در تجزیه و تحلیل میزان گرایشات سرمایه‌گذاران به عامل‌هایی نظیر شناخت سوگیری رفتاری مدیران توجه کنند و آن را در تحلیل‌ها و ارزیابی‌های خود لحاظ کنند. همچنین، به مدیران بیش اعتماد شرکت‌ها پیشنهاد می-شود که از این به بعد به تأثیر بیش اعتمادی خود بر تصمیم‌گیری خود و عواقبی که این تصمیم‌گیری‌ها بر عملکرد و بازدهی سهام دارند، توجه نموده و تصمیمات عقلایی اتخاذ نمایند.

۲- با توجه به نتایج مدیران شرکت‌ها می‌توانند تاثیرات گرایش‌های احساسی سرمایه‌گذاران را شناسایی و کنترل کنند. افزون بر این، به مدیران پیشنهاد می‌شود که در تجزیه و تحلیل میزان گرایشات سرمایه‌گذاران به عامل‌هایی نظیر مفاهیم مالی و گزارشگری توجه کنند و آن را در تحلیل‌ها و ارزیابی‌های خود لحاظ کنند.

۳- علاوه بر این، به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می شود که به عواقب منفی رفتارهای خود بر بازدهی سهام توجه داشته و از تصمیم‌گیری‌های احساسی و انجام رفتار توده‌وار خودداری نمایند و در شرایطی که تعداد خریداران سهام خاصی زیاد هستند، حتما با انجام مشورت اقدام به خرید سهم نمایند.

[1] Yannick

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

منابع

۱. احمدی، شهرزاد و معطوفی ، علیرضا (۱۳۹۹). "بررسی عقلانیت اقتصاد رفتاری در حسابداری ذهنی با مطالعه اقتصاد آزمایشگاهی"، نشریه علمی پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، شماره ۹۵، سال بیست و هشتم، صص ۱۵۲-۱۳۷.

۲. بشیری منش، نازنین (۱۳۹۵). "نقش احساس در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، پژوهش حسابداری، ۶(۲)، صص ۱۲۱-۹۳. doi: ۲۰۱۶,۲۴۳۳/ijar.۱۰,۲۲۰۵۱.

۳. تاجمیر ریاحی، حامد و دژدار، محمد مهدی (۱۳۹۷). "رتبه‌بندی تورش‌های رفتاری سرمایه‌گذاران در مواجهه با اخبار و شایعات مهم سیاسی با تاکید بر دوره مذاکرات هسته‌ای"، فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری، سال ششم، شماره ۲۴، صص ۲۰-۱.

۴. خاکساری، ایمان؛ شورورزی، محمدرضا؛ مهرآذین، علیرضا و مسیح آبادی، ابوالقاسم (۱۴۰۰). "طراحی مدل بومی جهت کشف رفتار غیراخلاقی مدیران در گزارشگری مالی"، فصلنامه علمی اقتصاد و بانکداری اسلامی، شماره ۳۶، صص ۳۵۱-۳۲۵.

۵. صفرپور، مریم؛ دارابی، رویا و حمیدیان، محسن (۱۳۹۸). "بررسی تاثیر تغییرپذیری اقلام تعهدی بر باور نا همگن سرمایه‌گذار. دانش حسابداری مالی، ۶(۲)، صص ۱۱۱-۹۱. doi: ۲۰۱۹,۷۶۴۰,۱۹۷۹/jfak.۱۰,۳۰۴۷۹.

۶. غفاری فرد، محمد و علمدار، غلام عباس (۱۴۰۰). "بررسی موفقیت شبکه بانکی ایران در تحقق اهداف نظام اقتصادی اسلام در استان‌های کشور"، فصلنامه علمی اقتصاد و بانکداری اسلامی، شماره ۳۶. صص ۳۶-۷.

۷. کوه کن، فرهاد؛ شورورزی، محمدرضا؛ مسیح آبادی، ابوالقاسم و مهرآذین، علیرضا (۱۴۰۰). "بررسی اثر حسابگری ذهنی سرمایه‌گذاران بر سیاست‌های تامین مالی و رشد اقتصادی از دیدگاه گزارشگری مالی"، فصلنامه علمی و پژوهشی رشد و توسعه اقتصادی، سال یازدهم ، شماره ۴۳، صص ۵۱-۳۹.

۸. محمدی نافچی، آرش (۱۳۹۹). "حسابداری ذهنیگ، فصلنامه چشم انداز حسابداری مدیریت، دوره ۳، شماره ۲۶، صص ۵۱-۲۵.

۹. نیکومرام، هاشم و جلیلی، آرزو (۱۳۹۱). "مدل مفهومی برای حسابداری مدیریت رفتاری"، فصلنامه دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت. سال اول. شماره ۱.

10. Bilgehan, T. (2014). Psychological biases and the capital structure decisions: a literature review, Theoretical and Applied Economics, Volume XXI, 12(601): 123-142.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]

11. Couga, H. H., Wynn, J. P., & Yi, H. (2019). Litigation risk, accounting quality, and investment efficiency. Advances in Accounting, 29(2), 180–185. doi: 10.1016/j.adiac.2013.09.009.
12. Gathergood, J. (2020). Self-Control, Financial Literacy and Consumer Over-Indebtedness, Journal of Economic Psychology, 33, pp. 590-602.
13. Hurwitz, H. (2018). Investor sentiment and management earnings forecast bias, Journal of Business Finance & Accounting, 45(2), pp 166-183.
14. Mohamed Ali, A., Anis, J. (2012). CEO emotional bias and dividend policy: Bayesian network method, Business and Economic Horizons journal, Volume 7, Issue 1:1-18.
15. Myeou, S.C. & Majluf, N.S. (2021). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. **Journal of Financial Economics**, 13(2):187–221.
16. Seoun T.A. (2016). Advertising, Promotion and other Aspect of Integrate Marketing Communication. (8th ed.). Canada: South western cangue learning.
17. Wenhoufen, B., Niu, F. (2017). Investor sentiment, accounting information and stock price: Evidence from China. Pacific-Basin Finance Journal, 38, 125-134.
18. Yelou Vo, X., Phan, D.B.A. (2019). Further evidence on the herd behavior in Vietnam stock market. Journal of Behavioral and Experimental Finance, 13, 33-41.
19. Zhu, B, N. (2016). The Theory and Practice of Myopic Management. Journal of Marketing Research, 47 (4): 594-611.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-26]